

Neobyčejné Česky

SERIÁL KE 100. VÝROČÍ ZALOŽENÍ REPUBLIKY

BOJOVNICE PROTI KONVENCÍM

Výtvarnice **Zdenka Braunerová** se narodila do doby, kdy byl dívce z „lepších kruhů“ určen jediný osud: být dobrou manželkou a matkou. Tomu se vzepřela a rozhodla se pro život emancipované ženy, která si hledá své místo ve světě a sama rozhoduje o svém osudu. **TEXT: JULIE KOCOURKOVÁ**

Zdenka se narodila jako páté dítě Braunerových. Po prvorozené Zdence, která jako malá zemřela, přišly na svět další tři děti (Vladimír, Bohuslav a Anna). A po nich ještě jedna holčička, již dali opět jméno Zdenka (pokřtěna však byla Zdislava Rosalie Augusta). Ačkoli rodičům byl později dceřin nekonvenční život trnem v oku, skloubilo se v ní to nejlepší z nich. Otec, dr. František Brauner, význačný politik, byl původem z Litomyšle, ze starého mlynářského rodu. Do vínku dal dceři vlastenectví, inteligenci i schopnost hájit své názory a stát pevně za nimi. Matka Augusta pocházela z aristokratické rodiny, ale díky svým přátelům si osvojila demokratické i sociální smýšlení. Sama byla dost svobodomyšlná – ovšem v mantinelech své doby. Navíc byla kultivovaná, vzdělaná a umělecky nadaná. Výtvarný talent a estetické cítění zdědila Zdenka po ní. Na rozdíl od matky, jejíž malířská tvorba zůstala jen zálibou, se však rozhodla stát se skutečnou malířkou. A i když dost dlouho hledala směr své cesty, když ho objevila, šla za ním s cílevědomostí a neústupností zděděnou po otci.

NEVĚŘILI JEJÍMU TALENTU

Život Zdenky Braunerové je neodmyslitelně spjat s roztockým mlýnem, který její otec koupil, když jí byly tři roky. V té době se popularita Roztok u Prahy jako místa výletů a letních bytů Pražanů teprve začínala rodit. Zdenka si toto prostředí zamilovala a zůstala mu věrná po celý život. Zde se také seznámila s řadou osobností své doby. Buď sem k Braunerovým jezdily, nebo se pohybovaly v blízkém okolí. V nedalekém Suchdole se scházela mladá umělecká společnost (včetně např. Mikoláše Alše), naproti přes řeku v Klecanech psal historické povídky kaplan Václav Beneš Třebízský, roztocký lékař Čeněk Rýzner, amatérský archeolog odhaloval stopy místního pravěkého osídlení...

Když začal do Roztok k Braunerovým jezdit mimo jiné také akademický malíř Antonín Chitussi, Zdenka ho požádala, aby ji učil malovat. Už jako dítě sice chodila na lekce kreslení,

ZDENKA BRAUNEROVÁ

- ▶ Narodila se 9. dubna 1858 v Praze a zemřela 23. května 1934 tamtéž.
- ▶ Všestranná výtvarnice: malířka, ilustrátorka, grafička, návrhářka...
- ▶ Průkopnice moderní grafické úpravy knih, bojovnice za starou Prahu, milovnice lidového umění, mecenáška a podporovatelka mladých umělců.
- ▶ Bojovnice proti konvencím, jedna z prvních představitelky typu moderních emancipovaných žen, které berou vlastní život do svých rukou.

ale jen tak, jak bylo u děvčat z jejích kruhů běžné. Teď chtěla malovat doopravdy! Vztah s o jedenáct let starším Chitussim sice brzy přerostl ve vášnivou lásku, jenže on nevěřil ve Zdenčín malířský talent. Anebo v něj spíš nechtěl věřit – hledal manželku „jak má být“, nikoli partnerku-umělkyni. Krom toho mu došlo, že Zdenčina matka, jakkoli ho podporovala, ho rozhodně nepovažuje za vhodného ženicha pro svou dceru. Navíc Chitussi žárlil na francouzského spisovatele Elémira Bourgese, syna přítelkyně

Zdenčiny matky, který též do Roztok jezdil. To byla ovšem trefa vedle – Bourges se oženil se Zdeninou sestrou Annou. Nicméně vztah Chitussiho a Zdenky už měl stejně na kahánku. Byl to první z řady dalších, z nichž žádný neskoučil „happy endem“. Tak to bylo třeba i s Juliem Zeyerem, který Zdenku podporoval v její malířské tvorbě, avšak nabízel jí „jen“ přátelství.

V roce 1887, několik let po smrti otce, odjela Zdenka s matkou do Francie, kde začala vážně studovat malířství a dočkala se i úspěchů. Žila

Byla milovnicí lidového umění, což se odráželo i na jejích obrazech. Portrét výtvarnice

zde několik let, měla v Paříži i byt, ale táhlo ji to domů. Když matka zemřela, rozhodla se vrátit zpět. A to už jako hotová výtvarnice.

POHÁDKA MÁJE S MRŠTÍKEM

V Praze se naplno angažovala v boji za ochranu staré Prahy proti záměrům tehdejších developerů. V malbách, kresbách a leptech zachytila půvab památek a také se sblížila s Vilémem Mrštíkem. Ilustrovala a graficky upravila jeho Pohádku máje způsobem, který znamenal převrat – knižní ilustrace a grafika už neměly být jen vložené obrázky popisující

děj, ale svébytné dílo. Zároveň mezi Zdenkou a Vilémem vzplanula láska. Tento vztah měl zřejmě k manželství nakročeno nejvíc, prý už byl stanoven i termín svatby. Jenže Mrštík se najednou zalekl Zdenčiny emancipovanosti, jejího rozhledu, vlastně všeho toho, co se mu na ní původně líbilo. Ani on si takhle manželku nepředstavoval.

Současný slogan „život začíná po čtyřicítce“ koncem devatenáctého století rozhodně neplatil, tehdy to byl už seniorský věk. Jenže Zdenka Braunerová byla i v tomto směru moderní. Ostatně mladou duši si prý udržel

la až do smrti. Nicméně v roce 1898, kdy jí bylo čtyřicet, se rozhodla vzít svůj život zcela do svých rukou a naplnit ho tvůrčí prací. Věděla už přesně, co a jak chce dělat. Na zahradě roztockého domu si podle vlastního návrhu dala vystavět ateliér, obklopila se řadou přátel z uměleckých kruhů, ilustrovala a graficky vypravila knihy vynikajících autorů, dřevoryty obohacovala časopis Moderní revue, navrhovala nábytek, spolupracovala se sklárny a malovala na sklo. Oblíbila si moravské Slovácko, kde malovala společně s Jožou Úprkou. A prožila ještě jeden vztah s o pětadvacet let mladším spisovatelem, překladatelem a kritikem Milošem Mortenem (vlastním jménem Šebestou), který však v pouhých čtyřiatřiceti zemřel.

Zdenka podporovala mladé, tehdy začínající umělce (mimo jiné Jana Zrzavého) a povzbuzovala je k výstavám. Na sebe v tomto směru trochu zapomínala – teprve v roce 1927 byla její knižní tvorba představena v Uměleckoprůmyslovém muzeu a své samostatné souborné výstavy se dočkala až v roce 1932, dva roky před smrtí. Ačkoli si přála být pohřbena v milovaném Levém Hradci, byla uložena do rodinného hrobu Braunerových na Vyšehradě. Ateliér Zdenky Braunerové a expozici o jejím životě a díle můžete navštívit v Roztokách u Prahy. ● ona@mfdnes.cz

INZERCE ▼

chytřá rodina je u 211 a ví proč

až 4 000 Kč pro
4člennou rodinu třeba
na sportovní aktivity

Přestupní termín pro změnu
zdravotní pojišťovny platí
od 1. července do 30. září

Zdraví

Bonusy

Cestovní
pojištění

Program
slev
a výhod

Lékař na
telefonu

infolinka: 844 211 211 | www.211.cz

211

ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA
MINISTERSTVA VNITRA ČR

